

Naročnina za kraljevino
SHS
Mesečno 15 D. Letno 180 D.
Inozemstvo:
Mesečno 30 D. Letno 360 D.
Oglaš: enostopna min vrsta
enkrat 50 para, večkrat popus

JUGOSLAVIJA

Plačano do:
P. n. Vseučiliška knjižnica
Obvezni izvod.
Uredništvo.
Wolfova ulica 11. Telefon 399
Uprava:
Trg 3. Telefon 44
kopije se ne vračajo.
sanim je priložiti znamka
za odgovor.

Odposlanci hrv. bloka v Beogradu.

NAMERE HRVATSKEGA BLOKA: STRMOGLAVITI VLADO IN RAZPISATI NOVE VOLITVE TER REŠITI VPRAŠANJE SPORAZUMA MED SRBI IN HRVATI.

Zagreb, 13. novembra. (Izv.) Odpor hrvatskega bloka je imel večer konferenco, na kateri je sklenil, da se odzove želji vse srbijske javnosti in da stopi v stike z zastopniki vseh opozicijskih strank v narodni skupščini. Hrvatski blok je za te porazgovore določil poslanca dr. Drinkovića, Predavca in dr. Krnjevića, ki so sredi odpovali v Beograd. Delegati so dobili natančno navodila, katerih naj se drže pri bodočih pogajanjih, predvsem pa kaj naj zahtevajo kot pogoj za aktivno sodelovanje hrvatskega bloka v parlamentu. Pri sedanjih pogajanjih se ne bo mnogo govorilo o političnih vprašanjih, marveč se bo le zahtevalo, naj se določi način, kako naj se strmovlavi Pašić-Prebicevičev režim in naj se sestavi volilna vlada, v katero naj bi stopile nekatere osebe ki imajo zaupanje hrvatskega bloka. Potem naj bi se narodna skupščina razpustila in razpisale nove volitve. Nato naj bi prišlo na dnevni red rešitev raznih političnih vprašanj v duhu popolnega sporazuma med Srbi in Hrvati.

Beograd, 13. novembra. (Izv.) Semkaj so dospeli odposlanci hrvatskega bloka dr. Drinković, dr. Krnjević in Predavac. Za njihov prihod v Beograd je že večer vladalo v političnih krogih veliko zanimanje, posebno pa za porazgovore, ki jih bodo imeli z različnimi zastopniki opozicijskih strank in z onimi politiki vladne koalicije, ki so se udeležili kongresa javnih delavcev v Zagrebu in se odločili za politiko sporazuma s Hrvati. Na vsak način bodo

ti delegati hrvatskega bloka stopili v stike s Stojanov Protičem. Odposlanci se zanimajo zelo za nekatere zakone socialnega značaja, kakor za uradniški in invalidski zakon, zakon o vojni odškodnini itd., ker mislijo, da se morajo ti zakoni predložiti parlamentu le v sporazumu s Hrvati in stoje na stališču, da morajo kot nujni priti čimprej pred narodno skupščino in volilno vlado še pred razpustom parlamenta, ako jih sedanja vlada še ne bo mogla izvesti.

Beograd, 13. novembra. (Izv.) Vest, da pridejo poslanci hrvatskega bloka v narodno skupščino, je zbudila veliko pozornost, posebno v parlamentarnih krogih. Mnenje je deljeno. Nekateri presojajo to možnost pesimistično, drugi pa sodijo, da opusti hrvatski blok dosedanje pasivno stališče in da se odloči za pozitivno delo v narodni skupščini. Vladni krogi so zelo vznemirjeni zaradi prihoda bivšega hrvatskega bana dr. Lajinje v Beograd, ki je posetil zunanjega ministra dr. Ninčiča, s katerim je, kakor je sam izjavil, razpravljal o razmerju naše države do Italije, zlasti z ozirom na prevzem vlade po italijanskih fašistih. Posetil je tudi ministrskega predsednika Pašiča in nekatere politike iz krogov vladnih strank, pa tudi opozicije. Govori se tudi, da pride v Beograd še nekaj poslancev hrvatskega bloka. Večina se zaenkrat vzdržuje vsake sodbe in hoče počakati, kako se položaj nadalje razvije.

Seja narodne skupščine.

INTERPELACIJE, VOJNA ODŠKODNINA.

Beograd, 13. novembra. (Izv.) Na današnji seji narodne skupščine, ki jo je otvoril popoldne ob 4. predsednik dr. Lukinić, je bil najprej sprejet zapisnik zadnje seje, nakar je tajnik Vukosavljević prečital razne prošnje in pritožbe, ki so bile odkazane zadevnemu odboru. Finančni minister dr. Kumanudi je predložil narodni skupščini zakonski načrt o odobrenju zaključnega obračuna državnih dohodkov in izdatkov za proračunsko leto 1923, ki se je odkazal finančnemu odboru. Minister za šume in rude Rafajlović je odgovarjal na vprašanje poslanca Ljube Matića glede državne šume v Bešliči. Minister za zunanje stvari dr. Ninčič je odgovarjal poslancu Čirkoviću na njegovo vprašanje glede pogodbe med našo državo in Grčijo. Poslanec Čirković je izjavil, da se z odgovorom

ministrom ne zadovoljava. Minister dr. Ninčič je nato odgovoril poslancu Andriji Radoviću o mejah v Prekmurju, ki se krijejo z onimi, o katerih so te dni pisali listi. Zbornica je potem prešla na dnevni red, to je debato o zakonskem načrtu glede vojne odškodnine. Poslanec Moskovljević (zemljoradnik) je v daljšem govoru kritiziral vladno predlogo in zahteval, naj jo narodna skupščina odkloni in sprejme predlog, ki ga je izdelala zemljoradniška stranka. Zahteval je tudi od ministra za pravosodje dr. Markovića, naj mu pojasni, kako stoji stvar s fondom za vojne odškodnine in kako misli vlada dobiti potrebne zneske, ako ta fond ne bo več obstajal. Poslanec Mihajlo Popović je govoril o istem predmetu. Seja se je zaključila ob 8. zvečer.

Vojaški dogovor med Italijo in Madžarsko.

ITALIJA BI RADA OGRSKO POMOČ V SLUČAJU VOJNE.

Dunaj, 13. nov. (Izv.) Tukajšnji madžarski list »Beesi Magyar Ujsag« poroča, da se je pred kratkim sklenil med madžarsko vlado in italijanskim ministrskim predsednikom Mussolinijem vojaški dogovor, po katerem se Madžarska obvezuje, da bo v slučaju oboroženega spopada med Italijo in Jugoslavijo poslala osem divizij na jugoslovensko mejo. V kompenzacijo pa se Italija obve-

zuje, da bo s povdankom podpirala zahteve Madžarske po zavojevanju onih pokrajin, ki jih je morala odstopiti sosednim državam v trianonski mirovni pogodbi. Jugoslovanski poslanik v Budimpešti je zagal za ta dogovor in se je takoj odpeljal v Beograd, da poroči o tem svoji vladi in da jo naprosi za potrebna navodila.

Potresna katastrofa v Južni Ameriki.

Santiago de Chile, 12. novembra. (Izv.) V soboto je bil tukaj strašen potres, ki je uničil na stotine poslopij in pri katerem je bilo ubitih okrog tisoč ljudi. Vsled potresa je na stotine oseb brez strehe. Opaža se tudi pomanjkanje živil.

New York, 13. novembra. (Izv.) Listi prinašajo podrobnosti o potresni katastrofi v južnoameriški državi Chile. Prvi sunek so občutili v soboto zjutraj ob 1.32. Najmočnejši sunek je bil okrog 2. Nato je bilo do približno 4. zjutraj še več potresov. Škoda je ogromna. Porušeni so, v kolikor je dosejal znano, na stotine poslopij. Veliko škoda je potres povzročil tudi v Antofagasti in Coquimbu. Potresni kata-

strofi je sledila druga. Vsled potresa, ki je vulkanskega izvora, je morje hipoma silno narastlo in poplavlilo obrežje. Valovi razburkanega morja so bili tako veliki, da so odnesli cele hiše in zasuili s peskom in gruščem vse ulice, vrtove in njive. Uničene so tudi vse pristaniške naprave. Vsled potresa in morskih valov je ustavljen ves promet. Porušene so tudi železniške proge ob obali in neposredni bližini morja, kakor tudi vse brzojavne in telefonske zveze. Valovi so odnesli na odprto morje tudi več parnikov, ki so bili zadržani in privezani ob obali. Več ladij se je tudi potopilo. Potres so čutili tudi v drugih krajih Južne Amerike, vendar so bili sunki šibkejši.

BERNU PREPIS POGODBE O ZVEZI MED NAŠO DRŽAVO IN ČESKOSLOVAŠKO REPUBLIKO, KI JE BILA PODPISANA DNE 31. AVGUSTA V MARJANSKIH LAZNJAH IN RATIFICIRANA DNE 25. OKTOBRA T. L., DA JO V SPORAZUMU S ČESKOSLOVAŠKIM POSLANIKOM V BERNU PREDLOŽI SVETA DRUŠTVA NARODOV V REGISTRACIJO.

Beograd, 13. nov. (Izv.) Ministrstvo za zunanje posle je v sporazumu s českoslovanskim zunanjim ministrstvom podpisalo jugoslovanskemu poslaniku v

Bernu prepis pogodbe o zvezi med našo državo in českoslovansko republiko, ki je bila podpisana dne 31. avgusta v Marjanskih Laznih in ratificirana dne 25. oktobra t. l., da jo v sporazumu s českoslovanskim poslanikom v Bernu predloži svetu društva narodov v registracijo.

RAZGOVOR O REKONSTRUKCIJI VLADNE IN PARLAMENTARNE DELU.

Beograd, 13. novembra. (Izv.) Danes ob 10. dopoldne so se sestali delegati demokratske in radikalne stranke, da se sporazumejo o parlamentarnem delu in delovanju vladne koalicije. Dogovorili so se, da ima priti pred narodno skupščino najprej glavni del parlamentarnega dela. Razen zakonskih načrtov o uradnih, indirektnih davkih in invalidih naj se predložijo tudi zakoni o agrarni reformi, zemljiških kreditih in zavarovanju poljskih delavcev. Na dnevni red narodne skupščine naj bi prišel tudi tiskovni zakon in zakon o zborovanjih in društvih, kakor tudi šolski zakon. Na sestanku je bilo govora tudi o reviziji zakona o razdelitvi države na oblasti. Delegati obeh strank bodo jutri nadaljevali svojo konferenco in se dotaknili tudi rekonstrukcije vlade.

DEMISIJA PRAVOSODNEGA MINISTRA.

Beograd, 13. novembra. (Izv.) Na večerajšnji seji ministrskega sveta je minister za pravosodje dr. Laza Marković podal demisijo in navajal kot vzrok, da pododbor zakonodajnega odbora ni sprejel načrta njegovega zakona o sodnikih in odvetnikih. Ministrski svet je vzel njegov odstop na znanje.

SE URADNIŠKI ZAKON NI VAREN PRED »JUGOSLOVANSKIM« SPOROM.

Beograd, 13. nov. (Izv.) Zakonodajni odbor je danes dopoldne nadaljeval debato o uradniškem zakonu. Tekom razprave je prišlo do spora pri členu 2, ko so nekateri poslanci zahtevali, naj se v zakon namesto naziva »Srbov, Hrvatov in Slovencev« stavi naziv »jugoslovanski«. Ta predlog je bil odklonjen s 7 proti 6 glasovom. Tekom debate je prišlo tudi do nesoglasja med poslanci Trifkovićem, Agatonovićem in Angličem.

PREPIR RADI OBLASTNIH VELIKIH ŽUPANOV.

Beograd, 13. novembra. (Izv.) »Pravda« poroča: V vladi in v klubih so se pričeli razgovori o imenovanju oblastnih velikih županov. Ministrski odbor je brez uspeha skušal posredovati glede razdelitve po ključu. Kar se tiče velikega župana za mariborsko oblast, bo vlada ugodila želji samostojne kmetijske stranke za Slovenijo, ki podpira kandidaturu dr. Miroslava Ploja za velikega župana. V Bosni dobi eno mesto Maglajlićeva skupina muslimanov. Od ostalih 31 debe radikalci 16 mest, demokrati pa 15. to pa zaradi tega, ker prihajajo za demokrate večje oblasti v pošte. Radikalci so zahtevali 18 velikih županov in vsled tega še ni prišlo do sporazuma, zlasti glede zasedbe mest v Srbiji in južni Srbiji. Nadaljnja težava je z imenovanjem srezkih načelnikov. Radikalci bi radi, da bi bila v oblastih z radikalnimi velikimi župani tudi mesta srezkih načelnikov v njihovih rokah, in obratno. Temu nasproti pa zastopajo demokrati mešani sistem. Zaenkrat se razpravlja le o tem, da se razdele mesta velikih županov v posameznih oblastih po dosedanjem ključu.

Borzna poročila.

Zagreb, 13. novembra. Devize 0,033—0,084, Berlin 0,69—0,89, Bruselj 365 370, Budimpešta 2,40—2,70, Bukarešta 40,25—41,75, Italija 274—278, Christiania 1145—0, London 273,50—278,50, Newyork 61—62, Pariz 395,50—400,50, Praga 198,50—210,50, Sofija 0—0, Stockholm 1645—0, Švica 1123—1133, Varšava 0,43—0,53. Valute: Ameriški dolarji 60—61, avstr. kr. 0,0335—0,9855, českoslovanske krone 195,50—198,50, angleški funti 271—276, francoski franki 390—395, madžarske krone 2,45 do 2,75, nemške marke 0,825—0, romunski lei 39,50—41, italijanske lire 270—274.

Beograd, 13. decembra. Devize: Newyork 61, London 276, Milan 273, Pariz 399, Praga 199, Ženeva 1135, Bruselj 388, Budimpešta 2,60, Dunaj 0,085, Bukarešta 40,60.

Curih, 13. novembra. Berlin 0,06875, Newyork 546,75, London 24,41, Pariz 34,85, Milan 24,65, Praga 17,35, Budimpešta 0,225, Zagreb 2,225, Bukarešta 3,50, Varšava 0,035, Dunaj 0,0074, avstrijske krone 0,0076.

Praga, 13. novembra. Dunaj 0,037, Berlin 0,255, Rim 140,75, avstrijske krone 0,0365, italijanske lire 124,50, Pariz 200,25, London 139,625, Newyork 31,35, Curih 575, Beograd 50,625.

Naši zunanji smotri.

Mednarodni dogodki, ki so se odigrali v poslednjem času in pa važne diplomatske konference prejšnjega tedna v Beogradu, silijo k razmišljanju o naših zunanjih smotrih. Zanimivo je tudi, da se obrisi teh zunanjih smotrov opredeljujejo od dneva do dneva in sicer z rastočo notranjo in zunanjo konsolidacijo jugoslovanske države.

Doslej so se naši zunanji smotri omejevali na obrambo pridobljene državne samostalnosti in na odvrčanje habsburške restavracije. Z ostalimi sosedmi, predvsem pa z Italijo smo podvzivali definitivno razmejitve.

Z rastočo konsolidacijo pa se, kakor rečeno, oblikujejo naši pravi zunanji smotri. Ti predstavljajo, kakor so danes, dve skupini: v eni se nahajajo stremjenja za političnim zvezami, ki zavarujejo državo od vsake nevarnosti naših sovražnikov.

Drugi smotri so dalekosežnejši in važnejši: njihova naloga je, pripraviti jugoslovanski državi mednarodni ugled in odvažnost, ki ji priliče, kot najmočnejši državi srednje Evrope in Balkana.

Ravno te dni so se v Beogradu poizlagali, kakor upamo, trdni in trajni temelji državnega sosedstva z bližnjo Bolgarijo. To bi bila za našo državo nemerna pridobitev. V družbi z Bolgarijo predstavljamo tako jako politično in vojaško moč, da je 2 njo nevarnost italijanskega izzivanja in pa madžarskoalbanskega vznemirjenja za vedno odstranjena. Sploh naša zunanja politika izpopolni obrambni sistem naše antante s čvrsto in bratsko zvezo z Bolgarijo. Kajti šele v tem slučaju bo dana mednarodna garancija za naš uspešen notranji in tudi zunanji razvoj.

Zunanji smotri, v kolikor se tičejo mednarodnih obrambnih zvez naše države, so torej že danes tako jasni, da leže vsakemu jugoslovanskemu znanemu ministru na dlan. Z malo antanto in v bratski zvezi z Bolgarijo seveda niso izčrpana sredstva naše zunanje politične obrambe. Sosedstvo z Grčijo nam narekuje marsikatero skupnost, ki se dotika na albanskem področju. Grčija sili visoko v Epir in Albanijo, naša država pa tudi ne more dovoliti, da sedanja meja proti Albaniji ostane stalno odprto okno za samovoljne tolovalske vpade skiptarskih razbojnikov. Tukaj so nastavljeni gotovi skupni interesi in Grčija kot bolj interesirana država bo morala varovati naša stališča, ako bo hotela da tudi sicer raz-

vije z nami konkretne in obsežne trgovinske odnose preko solunskega pristanišča.

Z Romunijo nas itak vežejo odnosi dobrega sosedstva ter dinastije, katerim nasprotujejo kvečjemu malenkosti nekkih banatskih razmejitvenih in šolsko-cerkvenih prepričkov. Upajmo, da bodo kmalu odpravljeni.

Mislimo tudi, da se veliki državi, kakor je nesporno jugoslovanska napram Madžarski, spodobi, da postopa proti ogrski sosedu z najboljšimi namerami in da v blagohotnem duhu pomirja razgretosti pragmatične sankcije z dobrimi trgovinskimi in prometnimi olajšavami. Ogrska bo morala dobiti neki izhod na morje in preko jugoslovanskega ozemlja na Reko.

Ostaja edino Italija, ta naša odkrita nasprotnica na vseh političnih in gospodarskih področjih. Proti nji gredo naši zunanji smotri druge skupine, ki govorijo o tem, kako naj si naša država pridobi na mednarodnem polju odvažnost in ugled, ki ji priliče kot državi, ki obvladuje balkanski polotok, naslanjajoč se pri tem na velika prirodna bogastva in zaklade jadranske morske poti. Naša država je že po svoji prirodni legi poklicana, da zavzame vlogo voditelja. Naslonjena na jadransko morje na eni strani, se razteza po celotnem balkanskem polotoku skoro do Soluna. In če bo Bolgarija zvesto na naši strani, do Črnege in Egejskega morja.

Govoriti o bodoči politični misli jugoslovanskega naroda in njega države se ne pravi pogrevati historične izkopanine in fraze, marveč pomeni naglašati velike gospodarske in kulturne interese, ki zahtevajo enotno mednarodno zaščito radi ogromnega in pomembnega teritorija, za katerem se nahajajo.

Jugoslavija bo morala postati jadranska država, obenem z Bolgarijo vred balkanska sila, ki ji pripade naloga, da posreduje med velikim ruskim vzhodom in evropskim zapadom. Brez dvoma je, da bo velika Rusija bodočnosti izbrala rajši pot po slovanskih narodih, kakor pa stezo preko tujege nemškega naroda.

Taki so naši zunanji smotri. Oni rastejo in se čistijo z vsakim dnem. Čim več se bomo zavedali svoje države, tim bolj jih bomo zljubili. Tedaj šele bomo govorili o državljanskem ponosu in o pravi ljubezni do jugoslovanske države.

m. p.

Nesoglasje radi orijentske konference.

Pariz, 13. novembra. (Izv.) »Petit Parisien« javlja iz Londona, da je angleška vlada slejkoprej odločena, dati se zastopati na orijentski konferenci v Lausanni le tedaj, ako se med tremi zavezniškimi velesilami poprej vzpostavi enotna fronta, ki je po incidentu v Čanaku rešila položaj. Ta sklep je v soboto storila angleška vlada. List doznava iz dobro poučenega vira, da je ta odločitev angleškega kabineta nepreklicna. Ničesar ne bi koristilo, ako bi si merodajni činitelji hoteli prikriti, da je sedaj zavlada med Londonom in Parizom močna napetost in da je v antanti nastopila zelo resna kriza. Angleški krogi so neprijetno presenečeni, da francosko zunanje ministrstvo ni pooblastilo francoskega vrhovnega komisarja v Carigradu generala Pelleja, naj se pridruži ostalima vrhovnima komisarijema glede morebitne proglastitve obsednega stanja nad mestom Carigradom.

Carigrad, 13. novembra. (Izv.) Po vesteh iz angleškega vira je Refid paša prevzel popolno kontrolo uprave. On odklanja zahtevo, da bi se držal kapitulacij, ker so po njegovi izjavi v nasprotju z zakoni in naredbami angleške vlade. Vendar je odpravil naklado na poljske prideleke in dovolil odlog 30 dni za uveljavljenje prepovedi uvoza luksuznega blaga pri prejemnikih. Refid paša zahteva nadalje, naj se izpuste osebe, ki so jih aretirali zavezniki, in

noče priznati nobenega medzavezniškega sodišča za poravnavo sporov med tujci in domačini.

Pariz, 13. novembra. (Izv.) »Petit Parisien« poroča iz Carigrada: Dne 10. t. m. je imel guverner mesta Refid paša porazgovor z vrhovnimi komisariji, v katerem je izjavil, da so zavezniške velesile napačno razlagale noto angleške vlade, ki jo je poslala Angliji, Franciji in Italiji glede izpraznitve Carigrada. Vlada narodne skupščine v Angori je je prosila, naj zavezniške velevlasti umaknejo svoje čete iz Carigrada, ni pa tega zahtevala. Vprašanje izpraznitve mesta je torej odvisno od soglasja zaveznikov.

Pariz, 13. novembra. (Izv.) Poročevalec »Matinov« je imel porazgovor z načelnikom kemalistične delegacije na orijentski konferenci, Ismet pašo, ki je izjavil, da tvori odgoviten mirovne konference v Lausanni veliko nevarnost, ker je za kemalistične voditelje zelo težavno, pustiti narod in vojsko na nejasnem glede izida premirja. Ismet pašo je naglašal potrebo, da se mora prepustiti kemalistom samim vzdrževanje reda in miru v Carigradu, kar so jim zavezniki svedano obljubili. Ismet pašo je končal z zagotovilom, da more imeti Francija zaupanje do kemalistov, čijih vrhovno načelo je, da se s Francijo in Anglijo vzdrže prisrčni odnosi.

IZMENJAVA BRZOJAVK MED ITAL. IN ČESKOSLOVAŠKO VLADO.

Praga, 13. nov. (Izv.) Med italijansko in českoslovansko vlado sta bili izmenjani brzojavki o medsebojnih odnosih obeh držav po nastopu novega Mussolinijevskega kabineta. V teh brzojavkah izražata obe vladi željo, naj se vzdrži dosedanja politika medsebojnega razmerja. V istem duhu je potekel tudi porazgovor med českoslovanskim poslanikom v Rimu in ministrskim predsednikom Mussolinijem, ki je zlasti nagla-

šal, naj obe državi spoštujeta dogovore, ki so se sklenili na konferenci v Benetkah, in naj se dosledno nadaljujejo dosedanje politične smernice.

Beograd, 13. nov. (Izv.) Župan Tunisa je obvestil našo vlado preko francoskega poslanika v Beogradu, da se v Tunisu v kratkem zgradi velika grobnica z lepim spomenikom, v katero se polože razen padlih zavezniških vojakov tudi kosti onih naših bojevnikov, ki so padli v svetovni vojni v Afriki.

Makedonsko vprašanje.

I.

Kemal paša je pred kratkim zahteval tudi — avtonomijo Makedonije. Jasno je, da načeloma nobenemu ne moremo dovoliti, da bi se vrtikal v naše notranjepolitične zadeve, vendar pa ni izključeno, da bi ne sprožili Turki tega vprašanja tudi na predstojeli orientalski konferenci, zato si ne moremo kaj, da se ne bi tega vprašanja dotaknili nekoliko natančneje.

Kaj je Makedonija? Makedonija je balkanska pokrajina, severozapadno od Soluna. Na jugu sega nekako do stare grške meje, kakor je tekla še pred balkansko vojno, na zapadu do albanskega pogorja, na vzhodu do Rodopskega pogorja, na severu pa do razvodja med Vardarjem in Moravo. V teh mejah se razprostirajo valovita in hribovita pokrajina, ki je po večini pusta in prazna, le nekatere doline rek (n. pr. Vardarja) so zelo rodovitne. Gozdov je malo, največ pa pašnikov, kjer pase revni kmetič svojo drobnico. Vsa Makedonija obsega okroglo 40.000 kvadratnih kilometrov in šteje okroglo 1 milijon prebivalcev. Dežela je pa silno bogata na različnih ričah (še stari Grki so kopali tam srebro in zlato), le žal, da nima do malega še nobenih prometnih sredstev, ki bi omogočevala njeno eksploatacijo.

Že davno pred Kristovim rojstvom je tvorila Makedonija lastno državo, katere moč in slavo je najbolj dvignil znani Aleksander Veliki, po njegovi smrti (l. 323 po Kr. r.) je pa začela polagoma propadati, dokler ni prišla v drugem stoletju pred Kr. r. pod rimsko nadoblast. Za časa preseljevanja narodov je mnogo trpela vsled gotških, hunskih, avarskih in slovanskih invazij in Bizantinci so le s težavo branili obrežne pokrajine. V petem in šestem stoletju so deželo za stalno zasedli Slovani in se pomešali s prvotnimi prebivalci.

Ko so začeli ustanavljati balkanski Slovani svoje lastne države, so si prisvojili deželo najprej Bolgari, a ko so Bizantinci podjarmili to, so dobili tudi Makedonijo. Kmalu nato so si prilastili deželo Srbi, po bitki na Kosovem polju je pa polagoma prešla v turško last. Pod turškim gospodstvom je bila razdeljena na vilajete Solun, Bitolj in Kosovo.

Turki so deželo neusmiljeno izžemali, zato je prišlo ponovno do uporov, ki so jih udušili Turki le z največjo težavo in krutostjo. Makedonskim emigrantom, ki so se zatekali največ v Bolgarijo, se je z živahno propagando končno posrečilo, da je prišlo makedonsko vprašanje na razgovor tudi na berlinski konferenci, ki je določila, da se mora dati Makedoniji nekaka sa-

mouprava po vzorcu one na otoku Kreti. Ker se Turčija za izvedbo teh zahtev ni prav nič brigala, je prišlo poleti l. 1895 do velike pobune, ki so jo pa turške čete hitro zadušile. Od tedaj je stalo makedonsko vprašanje stalno na dnevnem redu evropske politike.

V Makedoniji živi cela mešanica narodov, namreč Turki, Grki, Cigani, Židje, muslimanski, katoliški in pravoslavni Slovani, Albanci itd. Veliko večino tvorijo seveda Slovani, ki tvorijo jezikovno nekaj prehod med Srbi in Bolgari. Zanimivo je pa n. pr., da ima jezik makedonskih Slovanov celo vrsto besed, ki jih ni dobili ne v srbsčini in ne v bolgarščini, pač pa v — slovenščini.

Največ zveze so imeli makedonski Slovani v polpreteklosti z Bolgari, kajti težke notranjepolitične razmere, ki so pretresale do nastopa kralja Petra Srbijo, so popolnoma onemogočevale, da bi posvečala ta Makedoniji kako večjo pažnjo, pač je pa vodila živahno propagando tam Bolgarija. Samo za prosvetne namene v Makedoniji je n. pr. žrtvovala Bolgarija v nekaterih predvojni letih več kot je pa znašal ves srbski prosvetni proračun. Ustanavljala je šole in z vso vmeno podpirala mladino, ki se je vzgajala v Bolgariji. Tako so bili kulturni in politični stiki Makedonije in Bolgarije najožji in cela vrsta bolgarskih ministrov, pesnikov, pisateljev, politikov, generalov, vseučiliških profesorjev itd. je bila rodom iz Makedonije, na drugi strani je bila pa tudi cela vrsta najznamenitejših makedonskih voditeljev in buditeljev vzgojenih v Bolgariji.

Po velikem makedonskem uporu l. 1895 se dežela ni več pomirila. Vsako leto je prišlo do novih pobun in prebivalstvo se je v vedno večji meri zatekalo v gore med komite, ki so jih vodili in organizirali večji del v Bolgariji vzgojeni četniki z bolgarsko podporo.

Po nastopu vlade kralja Petra I. se je začelo širiti zanimanje za Makedonijo tudi v Srbiji, nekako istočasno pa tudi na Grškem. Obe deželi, Srbija in Grška sta po bolgarskem vzoru začeli ustanavljati šole in organizirati četnike, tako, da so delovali pred balkansko vojno tam bolgarski, srbski in grški četniki, ki so se borili proti Turkom, pogosto se pa spopadli tudi med seboj. Prebivalstvo samo je sprejemalo z enako simpatijo bolgarsko, kakor tudi srbsko zanimanje za deželo, čeprav se ne da tajiti, da je bila bolgarska propaganda vplivnejša, ker je bila starejšega datuma in intenzivnejša.

Tako je bilo stanje v Makedoniji pred balkansko vojno.

Preokret socializacijskega vprašanja.

Socialna stremiljenja povojnega časa so predložila vprašanje socializacije, ki dobiva ravno v najnovejšem času novo aktualnost. Pred nekaj leti je izgledalo, da vprašanje socializacije sploh ne bo izginilo več iz dnevnega reda naše dobe in da bo prej ali slej nemajhno zavladalo v vseh državah. Nekaj socialni teoretiki so celo videli v socializaciji javnih obratov končno vendarle doseglo sredstvo za odpravo socialnega vprašanja, ki obstoja v tem, da večina prebivalstva ne razpolaga s tolikimi gmotnimi in duševnimi sredstvi, kot so za povprečno dostojno človeško življenje potrebna. Mislili so, da bo s socializacijo odpravljeno zasebno bogatenje in s tem seveda tudi poglavitni vzrok socialnega vprašanja: pomanjkanje zadostnih gmotnih in duševnih dobrin za večino prebivalstva.

Tako zaključevanje bi bilo povsem pravilno, ako bi veljala predpostavka, da je socialnega vprašanja kriv v prvi vrsti princip zasebnega bogatenja. Danes pa je več ali manj splošno znano, da krivda na socialnem vprašanju ne leži pri načelu zasebnega bogatenja, temveč pri pomanjkanju zadostnih duševnih in gmotnih dobrin, torej pri nedostajanju zadostne produkcije. Nezadostna produkcija, pomanjkanje gospodarskih dobrin — to je socialno vprašanje. S to ugotovitvijo, ki so jo na živem telesu občutili države in narodi srednje Evrope, v prvi vrsti Nemčija in Avstrija, se je preneslo težišče socializacijskega vprašanja. Uvideli so je tudi vzporedno z ravnokar navedenim produkcijskim temeljem socialnega vprašanja, da večina podražljivih obratov, torej obratov, ki predstav-

ljajo prve primere socializiranih podjetij, nikakor ne rentirajo, da je njihova uprava slaba, da se ne izplačajo, da v njih ne vlada podjetnost, da so deloma koruptna, da se za voditelje morajo uvajati provizije, da v ostalem še dolgo ne segajo rentabilnosti, povzročanja in uprave zasebnih podjetij. To je za železnico bilo znano že pred vojno. Po vojni se je primanjkljaj državnih podjetij seveda povečal za večkratne zneske. Države pa ne morejo živeti do večnosti od samih primanjkljajev, ker bi danes ali jutri prišle na boben. Zato je razumljivo, da so se države Evrope, posebno pa one srednje Evrope, spustile v divji tek za čimprejšnjim ozdravljenjem državnih proračunov, kar pomeni toliko, da so skušale z vsemi sredstvi odpraviti primanjkljaje državnih podjetij in jih po možnosti napraviti aktivne. Vsled praktičnih izkušenj ter izjav gospodarskih strokovnjakov so se sedaj odločile nekatere države, da oddajo svoja podjetja zasebnikom v zakup. Jasno je, da bi država ne storila takih sklepov, ako ne bi bila prisiljena z zelo tehtnimi gospodarskimi in poslovnimi razlogi. Amerika na pr. ima zasebne železnice in tamošnji železničarji po svojem gmotnem

stanju ne zaostajajo za sodrugi pri evropskih državnih železnicah. V Avstriji in Nemčiji se je razpravljalo o možnosti, da oddajo celo davčna iztirjevanja privatnim podjetjem proti primerni odkupnini. Sedaj je italijanski ministrski svet sklenil, oddati brzojavni in telefonski promet rimskega mesta zasebnemu izkoriščanju. Mi menimo, da se mora te najnovejše gospodarske pojave državosocialne politike sprejeti z nekim razumevanjem, ker je kakor rečeno jedro socialnega vprašanja v produkciji, ne pa v obliki zasebne ali kolektivne uprave. Kolektivna uprava predpostavlja toliko etičnih momentov zatajevanja in postrtovanja, da še nekaj stoletij ne bo mogla odpraviti zasebne uprave, ki temelji res na egoističnih interesih, ki pa brez dvoma ustvarja gospodarski položaj posameznega naroda. Socialno vprašanje je s tega vidika zadeva delavstva, ročnega in duševnega, da si izvojuje bolj in bolj ugodne mezdne in delovne pogoje v gospodarskih obratih, ki pod daniimi novčnimi in moralnimi pogoji najbolj uspevajo. V tem smislu se postavlja danes vprašanje državnih in zasebnih obratov.

I. k.

Politične vesti.

Jezuitske potvorbe.

Klerikalci so do zadnjega upali, da zmagojo pri občinskih volitvah z glasovi komunistov. Up jim je pa splaval po vodi, ker velika večina komunistov izjavlja, da ne voli klerikalne liste: 1. ker je skupni nastop komunistov s kapitalistično klerikalno stranko z načelnega stališča in po direktivah III. internacionalne nemogoč, in 2. ker je bila vsa dosedanja politika slovenske klerikalne stranke nasprotujoča interesom razredno opredeljenega delovnega ljudstva. Komunistični pristaši nadalje izjavljajo, da je absolutno nedopustno voliti klerikalno stranko, ki je povzročiteljica žalostnih dogodkov na Zaloški cesti. Klerikalcem so posebno v napoto očitki glede Zaloške ceste in bi na vsak način radi oprali svojo krivdo na ubijanju nedolžnih delavcev. S svojim opravičevanjem pa seveda dosedaj še niso uspeli, ker faktov, ki so še vsakemu v dobrem spominu ne morejo utajiti. Izbrisati tudi ne morejo pisave »Slovenca« in »Novega Časa«, ki je tišči čas najodločneje odobral nastop predsednika dr. Brejca. Da bi pa vendarle klerikalci vsaj nekoliko ublažili odpor komunistov, se je »Slovenec« poslužil očitnega potvarjanja dejstev. V nedeljski številki hoče »Slovenec« del odgovornosti, oziroma krivde na Zaloške dogodke naprtiti poslancu Iv. Deržiču, bivšemu predsedniku »Zveze jugoslovanskih železničarjev«. »Slovenec« nesramno trdi, da je Deržič meseca aprila l. 1920 pri centralni vladi protestiral, da dr. Brejc podpira komuniste in ne štiti narodnih železničarjev, ki nočejo imeti nobenega opravka z boljševiško politično propagando. V dokaz svoje nesramne trditve navaja »Slovenec« naš list z dne 5. novembra t. l., kjer Ivan Deržič na napad mari-borske klerikalne »Straže«, priobčuje pismo, ki ga je naslovil na centralno vlado o priliki železničarske stavke julija meseca 1919. Kakor znano, je 24. julija 1919 »Zveza jugoslovanskih železničarjev« sklenila da se ne priključi železniški stavki, proklamirani po maloštevilnih komunističnih agitatorjih iz enostavnega razloga, ker je imela stavka prevratne politične namene, ne pa samo gospodarske in socialne. Razumljivo je, da se narodni železničarji niso rustili izrabljati od prevratnih elementov, ker je bilo že vnaprej jasno, da bo stavka neuspešna. Narodni železničarji

so šli takrat na delo. Pri izvrševanju svoje službe so jih pa dejansko napadle množice, sestojče večinoma iz neželjezničarjev. Nič čudnega ni, če so zahtevali vršiti železničarji varnost pred napadalci in ravno tako nič čudnega ni, če so protestirali, ko se jim ta varnost od strani odgovornih državnih organov ni dala. Vse to se je pa zgodilo 24. julija 1919 in ni v nobeni zvezi z dogodki na Zaloški cesti, ki so se izčili 24. aprila 1920, torej skoro eno leto pozneje. »Slovenec« je v svoji jezuitski infamiji potvoril datum Deržičeve intervencije iz leta 1919 na leto 1920. Da bo klerikalno-žurnalistična lumparija še bolj osvetljena, lahko konstatiramo, da Deržič v dnevih zaloških dogodkov sploh ni bil v Ljubljani in zato tudi intervenirati ni mogel. Če mislijo klerikalci, da bodo s takimi jezuitskimi potvorbami, kot jih priobčuje nedeljski »Slovenec«, privabili delavstvo v svoje vrste, se prokleto motijo.

Štetl pa znajo.

Dr. Ravnihar je imel v petek zvečer pri »Levu« zaupniški sestanek za Kolizejski okraj, na katerem je bilo navzočih 92 volilcev, ki so soglasno lu z velikim navdušenjem odobrili dr. Ravniharjev nastop. Naslednji dan je imela JDS za ta okraj svoj shod pri »Strgulcu«, na katerem je bilo navzočih 21 volilcev. Ker je po naziranjih »Jutra« 21 jednako 92, potem je gotovo, da ima JDS v Kolizejskem okraju »večino« za seboj. Isto razmerje pri udeležbi sestankov »Jugoslovanske zajednice« in oficijelne JDS je tudi v drugih ljubljanskih okrajih, kar jasno dokazuje, da je JDS povsod v veliki manjšini. Seveda »Jutra« čisto drugače šteje udeležence na JDS sestankih kot jih pa šteje človek z enimi očmi. Tako je n. pr. »Jutra« našlelo na sestanku JDS pri »Zupančiču« na Ahacjevi cesti 200 udeležencev. Kdor pa pozna gostilniški sobi g. Zupančiča dobro ve, da nista veliki in da je morala biti udeležba precej manjša, če se že niso gospodje mladini razkoračili in po ribniško sobe povečali, za kar jim bo gospod Zupančič gotovo hvaležen. Na volilnem shodu za šentjakobski okraj so »Jutrovi« poročevalci videli nad 200 udeležencev. Zopet so pa Kavčičevi gostilniški prostori tako majhni, da bi moglo nad 200 udeležencev zborovati le

na ta način, če bi zasedli poleg gostilniških prostorov g. Kavčiča še njegovo spalnico, kegljišče in vrt.

JDS zmaga — v »Jutru«.

Med telegrami nedeljskega »Jutra« beremo »senzacionalno« vest, da so večina ljubljanskih volilcev opredelila za JDS. V tej velemodni vesti se trudi »Jutra« dokazati, da bo »Jugoslovanska zajednica« dobila pri volitvah najmanj glasov. Vendar to pot »Jutrova« modrost ne učinkuje. Sijajno obiskani zaupniški sestanki »Jugoslovanske zajednice« in razpoloženje med ljubljanskimi volilci spričujejo, da se je volilna borba že odločila. Za vsakega poznavalca ljubljanskih političnih razmer, ne izvemši gospodov okrog »Jutra« je gotovo, da dobi »Jugoslovanska zajednica« največ glasov in njena popolna zmaga nedvomno zagotovljena. Kdor bi še oddal pri teh razmerah glas za JDS, okrepil s tem samo klerikalno listino, dočim bistveno na volilnem rezultatu ne bi ničesar izpremenil. Kandidatna lista JDS dobi v najboljšem slučaju 800 glasov. To uvidevajo že celo najsrdečiji zagovorniki mladinske JDS. »Jutra« seveda tega zaenkrat še ne more jasno priznati. Upamo pa, da se bo to »Jutra« priznalo kot »resnicoljubna« list vsaj še pred 3. decembrom.

Zadeva kraljeviča Gjorgja končno rešena.

Zadeva kraljeviča Gjorgja, ki je nad pol leta razburjala našo javnost in v katero so se začele zapletati nečedne politične mahinacije, se je na večerajšnjem kronskem svetu v Beogradu končno spravila z dnevnega reda. Seje, ki se je vršila v nedeljo 12. tega meseca ob 16. uri, so se udeležili vsi člani dvora, razen Nj. Vel. kraljeviča Gjorgja. Seji so prisostvovali tudi ministrski predsednik Pašić, minister pravde dr. Marković, patrijarh Dimitrij ter predsednika kasacijskega sodišča in državnega sveta. Vlada, ki je na prejšnjih sejah temeljito razmotrila vse sporne točke in pripravila konkretne predloge, je predložila članom kronskega posveta celokupni material o sporu. Predno pa so pristopili k razpravljanju se je prečitalo pismo, ki ga je pisal kraljevič Gjorgje svojemu bratu kralju Aleksandru. Pismo se glasi:

»Sandro! Obžalujem dosedanje svoje postopanje, s katerim sem, iznašajoč neresnico, neupravičeno razžalil Tebe kot šefa dinastije in države ter se s tem pregrešil proti odredbam dvornega statuta, ki sem ga bil podpisal. Radi tega Te prosim, da vse ono, kar je bilo dosedaj, izročiš pozabljenosti, in da si uverjen, da hočem v bodočnosti izpolnjevati vse dolžnosti, ki sem jih prevzel na sebe s tem, da sem podpisal dvorni statut, kakor vsi ostali člani dvora. Gjorgje m. p.«

Vsled tega pisma je kronski posvet postal brezpredmeten ter se razšel s skl-pom, da je s pismom cela zadeva poravnana. Poročali smo že o misli patrijarha Dimitrija, ki je poizkušal spraviti razprta brata. Njegova prizadevanja so popolnoma uspeša.

Gospodarstvo

POLOŽAJ NA NAŠIH TRŽIŠČIH.

Na žitnem trgu je zavladalo v prošlem tednu zelo živahno gibanje. Cene so se vsled močnega povpraševanja občutno dvignile, zlasti, ker zadeva inozemski uvoz na velike težkoče. Veliko povpraševanje je razlagati s tem, da so vsled prejšnje stagnacije stare zaloge pošle, vsled česar jih sedaj skušajo trgovci hitro izpopolniti.

Tekstilnemu blagu so trgovci cene po večini (ne vsili!) precej znižali. Vsled pocenjevanja blaga se tudi ne

Ku-kluks-klan.

Eden najzanimivejših povojnih pojavov v ameriških Zedinjenih državah je zloglasni Ku-kluks-klan, ona tajna zveza, o kateri je bilo znati pred petdesetimi leti toliko slišati.

Ognjišče zveze so bile gorate pokrajine južnih unijskih držav, najbrže grofije Severne Karoline; hitro se je razširila po Južni Karolini, Georgiji, Alabami, Misisipiji, Kentucky in Tennessee. To so najstarejše države juga, kjer je bilo pred secesijsko vojsko (1861—65) suženjstvo najbolj razširjeno in so imeli največ govorilci potomci protestantskih Angležev, Škotov in Ircev, ozkosrčni, fanatični ljudje. Južne države so potrebovale na svojih plantažah črnce kot delavce, a gospodarji jih niso hoteli plačevati, temveč so jim morali delati zaastonj. Primerljaj povest Stric Tomova koča. Južne države so bile kot agrarne tudi proti vsaki carini na industrijske izdelke, severne pa za carino; te so bile obenem za odpravo suženjstva. Vsled teh nasprotstev je prišlo do imenovane secesijske vojske, ki naj je imela odločiti, ali ostane Unija še nadalje celotna ali pa se razdeli v dve državi. Zmagale so severne države in njih vlada je hotela po končani vojski napraviti na jugu red in izvojevati črncem popolno enako-

pravnost. Tedaj je nastala zveza Kukluks-kevi, ki so z vsemi sredstvi nastopali proti porajajočemu se redu in proti »tujcem«, zaščitnikom tega reda. Ti »tujci« so bili Yankeeji, torej ljudje iz severnih držav, večkrat nemškega ali južnoirskega pokolenja, pod kojih zaščito so se hoteli oproščeni črnski sužnji posluževati državljanskih pravic. In res se je Kuklusem posrečilo, da so dolgo vrsto let vznemirjali južne države, ogrožili lastnino, ovrli trgovino in industrijo, in tudi najstrožje odredbe začetkoma niso nič pomagale.

Člani zveze so bili pristaši suženjstva in obenem sovražniki severa ter republikanske stranke. Strašna je bila pri-sega, ki jo je moral vsakdo podati pri sprejemu, brezpogojno so morali pokoriti se tajnim naredbam, smrtna kazen je čakala onega, ki je organizacijo izdal. Zgrajali se niso nad nobenim nasilstvom, ne nad požigom, ne nad umorom, imeli so redne tajne sestanke, v varstvu teme so jahale cele tolpe, dobro našemljene, po samotnih pokrajinah okoli in vršile tam grozovite »kazni« na tujih naseljenikih in ustrašenih črncih. Kaznovali so v skrajnih slučajih s smrtjo, večidel na vešalih ali grmadi, navadno so pa dotičnega pretepli z bičem in ga zapodili, zagrozivši mu, da ga bodo ubili, če pride nazaj. Varen ni bil duhovnik na

prižnici in ne sodnik v sodišču, družinski očete so pretepali tako dolgo, da so jim vsele mesene cunje s hrbta, družina je morala pa gledati. Vsi pretepači in poizgalci skupaj niso bili taka kuga za unijski jug kakor ta zveza in guvernerji so prosili za vojaško pomoč, drugače se zveze niso znali ubraniti. Predsednik Grant je spravil to vprašanje pred kongres, ta je sklenil postaviti proti ku-kluks, predsednik je dobil z njo diktatorično moč, da tolpe uniči. To je bilo potrebno, kajti zveza je postala nazadnje stoščišče vseh prekucaških elementov.

Poznejša posledica te strahovlade je znano linčanje (Lynch je bil neki posestnik, po kojem se imenuje ta samolastna sodba ljudstva); proti linčanju nastopajo kongres v Washingtonu in vlade raznih držav še danes večkrat brez uspeha.

Črnci in ljudstvo sploh je začelo člane one svezke kmalu imenovati ku-klukse ali ku-kluks-klan. Ime je še danes uganka, ki jo skušajo rešiti na razne načine. Nekateri slišijo v imenu šum, ki ga napravi petelin puške, če ga napremo, drugi pravijo, da pomeni kuk opomin, gluck pa klokanje kokoši; član ali klan je pa škotska beseda za plemo, rod, zlahto, ali tolpo. Novejši razlagalci pa pravijo — in najbrž bolj upravičeno, da je ku-kluks afriškočrnska beseda za vampirja ali krvoseja, ki igra v prazno-

verju Hotentotov veliko vlogo. Sicer je pa vseeno, eden je besedo izustil, drugi jo je ponovil in šlo je naprej.

Vse druge označbe v tajni zvezi so prikrojili v praznoverju črncev. Tako se je imenoval glavni zvez in se imenuje danes zopet »veliki čarovnik«. Podglavarji se imenujejo veliki velikani, velikani, ciklopi, furije, memihi, Turki, nočne sove, pritlikavci in skrateljni. Navadni člani se imenujejo netopirji ali pa tudi vampirji. Vsa ta fantastična imena so še iz šestdesetih let in so jih privlekli sedaj zopet na dan.

Sedanji ku-kluks-klan se obrača proti vsem »tujcem«, torej proti črncem, Kitajcem, Japoncem, Mehikancem, francoskim Kanadijcem, Nemcem, Skandinavcem, katolikom, židom in Morimonom. Ker je pa prebivalstvo Unije po pretežni večini sestavljeno iz doseljencev in njih potomcev, ima zveza dosti dela. Ima pa vseeno tudi dosti uspehov, seveda ne več v pretepanju in obešanju, temveč na političnem polju in drugod. V Teksasu je bil izvoljen eden njih glavvarjev za zveznega senatorja, nastopajo proti nemščini kot učnemu jeziku, v Kaliforniji so na nekem sodišču ustrašovali sodnike in porotnike, da so oprostil morilca, njih člana. Danes klan ni pravzaprav več tajna zveza, kljub vsemu tajnstvenemu našemljenju, kakor

naprimer ponočnim sestankom, črnim oblekam in krinkam na obrazu; kajti klan nabira in sprejema člane v velikih množicah čisto javno. Ni še dolgo, ko je na nekem travniku pri Chicagu v jasni mesečni noči pristopilo »tajni« zvezi več kot dvatisoč novih članov, pa so glasno povedali svoja imena in veliko časnihkiš poročevalcev in radovednežev je bilo zraven.

Začetkoma in tudi še sedaj je cilj zveze le boj za ureditev ustavnih državljanskih pravic in svobostin, deset božjih zapovedi ter andrških postav in običajev, a vsak otrok vé, kako je v resnici. In v zadnjih časih so začeli že zopet s starimi navadami pretepanja itd., torej prav priporočljiva družba.

Amerika je bila že pred prihodom Evropejcev žarišče tajnih zvez in praznovernih običajev; afriški črnci šele so jih s pravo vmeno sprejeli! Tajne zveze Starega sveta se tam prav hitro udomačijo in bujno prosperajo, je jih nešteto. Zato ni čudno, da so tudi kukluksi tako hitro zopet zrastle.

Primerljajmo te vrstice s podatki o ciljih italijanskih fašistov in videli bomo marsikako podobnost. Podobnost je izražena tudi v splošni vneni in ljubezni Italijanov do tajnih zvez in zarot sploh.

občuti več tako zelo pomanjkanje kapitala, ki je poprej resno ogrožalo razvoj naše trgovine. Zelo neprijeten vtis pa je zlasti med trgovskimi krogi napravilo ravnanje vlade, ki je istočasno, ko zahteva od producentov in trgovcev znižanje cen, občutno podražila nekatere monopolne predmete, mesto da bi jim cene znižala. Gotovo je, da se nam ne bo nikdar posrečilo izlesti iz druginje, ki je pri nas vladala in deloma še vlada, ako ne bodo pri tem sodelovali vsi poklicni faktorji, v prvi vrsti država sama. Obenem z dvigom dinarja in znižanjem cen živinskih potrebščin bi morala tudi država znižati pristojbine na železnih, pošti, pri telegrafu in telefonu in pa cene monopolnih predmetov. V resnici pa deluje vlada ravno narobe, kar splošno povzroča dvome o resnosti njene namene odpraviti druginjo.

Na lesnem tržišču ni v pretečenem tednu nastopila nikakoli izprememba. Vsi delavci, ki so prišli iz tujine, morali naši lesni trgovci znižati cene lesu vsaj do svetovne paritete, kar ne bo prešlo brez večjih izgub, ki se jim pa ni mogoče izogniti, ako hočemo izlesti iz krize, ki je pri nas deloma že nastopila. Izvoz na Anglijo in v južno Italijo je še vedno neokrnjen, dočim je na Francosko vsled padca franka pomehan.

Na tržišču z kožami in usnjem se je pričela razvijati zelo razveseljujoča konkurenca, ki je prisilila tudi one trgovce, ki še vedno čakajo, da se povrnejo prejšnje neopravičene in neverjetne cene, da so morali popustiti in cene znižati. Vsi delavci, ki so prišli iz tujine, morali naši lesni trgovci znižati cene lesu vsaj do svetovne paritete, kar ne bo prešlo brez večjih izgub, ki se jim pa ni mogoče izogniti, ako hočemo izlesti iz krize, ki je pri nas deloma že nastopila. Izvoz na Anglijo in v južno Italijo je še vedno neokrnjen, dočim je na Francosko vsled padca franka pomehan.

Izmed specerijskega in kolonijalnega blaga se je nekoliko podražil slad-

kor, vendar je upati, da mu bodo cene zopet padle, čim dospe nova pošiljatev češkega sladkorja. Poleg tega se je tudi nekoliko podražila moka. Ostale cene so ostale povprečno na isti višini kakor v pretečenem tednu. V splošnem silno ovira nadaljni padec cen ter celo povzroča, da ležejo navzgor, naš svetovnoznani promet.

O kupčiji z vinom v pretečenem tednu se skoro ne more govoriti, ker letošnji pridelek vsled manj vredne kvalitete splošno zelo neradi kupujejo, dočim producenti lanskega pridelka nočejo prodajati, da se iznebijo slabšega letošnjega.

V železni trgovini so cene padle, vendar je kupčija iz neznanih vzrokov skoro do cela pomehana.

— Madžarsko-jugoslovenska trgovinska pogodba. Takoj ob zaključku trgovskih pogajanj med Madžarsko in Českoslovaško se bodo pričela pogajanja med našo vlado in Madžarsko za ustvaritev trgovinskega prometa med obema državama. Madžarska bo dajala Jugoslaviji poljedelske stroje, naša država pa les in žito. Obravnavala se bo tudi vprašanja plovbe po Donavi in železniškega prometa. Nato namerava Madžarska skleniti trgovinsko pogodbo tudi z Rusijo.

— Prodaja lipovega lesa. Dne 6. decembra 1922 ob 10. uri se prodaja v drž. protezni delavnici v Ljubljani, Aškerčeva ulica št. 3, nasproti tehnične srednje šole 51 m³ suhega lipovega lesa (žagani bruni in deske) uporabljivega za rezbarje in mizarje. Varščina za udeležence dražba znaša 500 dinarjev. Interesenti si lahko ogledajo les v protezni delavnici vsak delavnik od 9. do 12. ure in dobe potrebna pojasnila pri upraviteljstvu te delavnice.

policija pa tega ne verjame, ampak trdi, da je nek zlikovec vrzel gorečo cigareto v nabiralnik.

— Pobalstvo. Na železniški progi od Brezje proti Zagrebu, blizu postaje Dobova je nekdo vrzel skozi okno drugega razreda debel kamen, ki pa k sreči ni nikogar zadel. Orožniki zasledujejo storilca.

— Tatovi povsod. Na postaji Borovo je neznan tat vlomil v železniški vagon in ukradel kos suknjenega blaga v vrednosti 4885 dinarjev. Sukno je bilo last tvrdke Rosmann in Tschurn iz Ljubljane.

— Fantovsko lasanje. V Satahovcih v Prekmurju so se na vasovanju stegli odnotni fantje s fanti iz sosednje vasi. Konec je bil običajen; nekaj jih je več ali manj obunkanih, eden jo je pa toliko izkupil, da so ga morali prepeleti v bolnico v Mursko Soboto.

— Nesreča na Donavi. V Bački Palanski sta dva mlinarja poljala več centov pšenice preko Donave. V čolnu sta se nahajala tudi dva moška in ena ženska. Naenkrat je nastal hud vihar, ki je preobrnil čoln. Mlinarja sta z veliko težavo priplaval na suho, ostali trije so pa utonili.

Ljubljana.

— Narodno - socialistična stranka za Poljanski okraj sklicuje nocoj ob 8. uri sestanek v gostilni pri »Komanu«. Udeležite se polnočestevitno!

— Druga obletnica Rapalja. V nedeljo dopoldne se je zbrala akademska mladina pred univerzo, da protestira proti Rapaljski pogodbi, ki je odtrgala velik del našega naroda od naše države. Istotako se je mladina zbrala zvečer ter demonstrirala po mestu.

— Več kolporterjev sprejme uprava »Nove Pravde«. Zglasite se v upravništvu »Nove Pravde«, Gradišče.

— Komercialni tečaj na trgovski akademiji. Predavanja se vršijo počenši od 15. t. m. v poslopju dvorazredne trgovske šole, Kongresni trg 2.

— Smrtna kosa. V nedeljo je po kratki boleznii umrl gospod Miško Reicher, trgovec in bivši ravnatelj »Zveze slovenskih zadrug«. Pogreb se vrši danes popoldne ob 4. uri iz hiše žalosti, Marijin trg 3, na pokopališče k Sv. Krištofu. — Naj v miru počiva!

— Sestanek vojnih invalidov, vdov in sirot se vrši v nedeljo, dne 19. t. m. ob 9. uri dopoldne v gostilni pri Mraku na Rimski vsti. Predmet: poročilo o protestnem shodu, ki bi se imel vršiti ob priliki medzavezniškega kongresa v Ljubljani.

— »Hec« v Spodnji Šiški. V nedeljo popoldan se ga je Anton Suhadolnik v Burgerjevi gostilni v Sp. Šiški precej navlek. Čim bolj je pil, tem bolj je rastle njegova »korajža«. Najprej se je spustil v poleg sedečega Antona Luznarija, ga vrgel na tla in ga ugriznil v palec. Luznariju so priskočili na pomoč trije gostje, ki so nasilnega Suhadolnika postavili na hladno. Kmalu pa se je vrnil in sicer z odprtim nožem in je gostilničarja ranil na roki. Potem se je zaletel v natakario in jo poljubil, a takoj nato jo je pa tako močno ugriznil v li-

ce, da je dekle začelo jokati. Ker to pijanemu razboritežu še ni bilo dovolj, je zgrabil stol in ga vrgel v goste. Ko se je slednji lotil še steklenice, se je pojavilo dvoje stražnikov, ki sta tem njegovim junaštvom naredila konec in ga odvedla v luknjo.

— Izgubila se je denarnica z večjo svoto denarja od Kopitarjeve ulice do Resljeve ceste. Pošten najditelj se naproša isto oddati v upravništvu našega lista.

— Izgubljena je bila v soboto, 11. tega meseca popoldne v Selenburgovi ulici pred kavarno »Zvezda« nova rjava sporna čepica. Pošten najditelj se prosi, da jo odda na policiji.

— Pekarno g. A. Jenketa na Gosposvetski cesti prevzame z Novim letom gospod Viljem Bizjak, družabnik odlikovane tvrdke V. Bizjak in drugotvornice keksov in parne pekarnice v Rogasški Slatini. Beležimo to dejstvo z zadoščenjem, ker je s tem dano jamstvo, da bomo imeli v Ljubljani tako fino pečivo, kot se ponaša sedaj z njim Rogaska Slatina.

Maribor.

Kupčija z barakami. Kakor izve dobroinformirana »Straža«, je kupil voj. barake pri starem pokopališču vodja socialistov, kapitalist Slanovec in jih namerava sedaj z masnim dobičkom prodati. Za nakup teh barak, ki stoje na občinskem svetu, se je potegovala tudi mestna občina, vendar jih je po zaslugi soc. demokratskega občinskega odbornika Slanovca ni dohila.

Radi pretiranih cen so bili obsojeni gostilničarji v Lendavi Ernest Strasner na 5 dni zapore in 13.000 Din denarne globe, Josip Kančal na 4 dni in 3000 Din. Matija Horvat na 3 dni in 2000 Din, J. Deutsch na 2 dni in 1000 Din in Viktor Lenarčič na 2 dni in 1000 Din globe. Njihove pritožbe je mariborsko sodišče zavrnilo.

Z vročo mastjo se je opekla v petek v hotelu »pri Zlatorogu« v Mariboru 22 letna kuharica, ko je polivala jedi.

Zastrupljenje z žganjem. V petek je šla 15 letna Ljudmila Ferk s svojo materjo v mestno klavnico po meso. Tu je bil ponudil neki neznanec čašico likerja, katerega je naenkrat izpil. Kmalu potem je čutila bolečine, nakar jo je prepeljal rešilni oddelek v bolnišnico, kjer se je ugotovilo, da je zastrupljena z alkoholom.

Mestni magistrat objavlja, da bo vsem onim strankam, pri katerih se bo ugotovilo, da uporabljajo večje žarnice, kakor jih imajo prijavljene, in ki plačujejo tok pavšalno, istega takoj ukinil.

»Cillier Zeitung« priobčuje v eni zadnjih številki dopis iz Laškega, v katerem trdi, da je bila občina sv. Krištof oškodovana za 5000 dinarjev, ker je bil na dražbi oddan lov odvnetku in županu dr. Rožu za 7000 Din, dočim je na dražbi ponujal zanj g. Drechsler 12 tisoč dinarjev. Obenem trdi omenjeni list, da se g. dr. Rož tudi ni držal roka za plačanje najemnine. Na te očitke je dr. Rož, kakor je objavil v »Novi dobi« in »Jutru«, vložil tožbo proti »Cillier Zeitung«, ki pa trdi, da ima za svoje trditve dokaze v rokah. Radovedni smo na izid te zanimive pravde, ker vendar ne gre, da bi se iz kakršnihkoli interesov oškodovalo občino za 5000 dinarjev.

Mestna občina celjska bo oddala dne 16. t. m. potom javne dražbe v zakup Kumrovo posetvo na hribu Tovst pri Celju. To posetvo je imelo doslej v zakup nemško lovsko društvo »Einigkeit«. Ob preobratu je nemški občinski svet celjski v tisti svoji znameniti zadnji seji, v kateri so se take pogodbe v korist Nemcev podaljšale kar v večnost, tudi to zakupno pogodbo podaljšal kar za 20 let. Na podlagi sklepa sedanega občinskega odbora celjskega pa je pokrajinska uprava za Slovenijo tudi to pogodbo razveljavila. Želeti je, da pride to posetvo v slovenske roke.

Občina okolica Celje razpisuje službo pomožnega uradnika. Pr. šnje je vložiti pri županstvu občine do 30. novembra 1922.

Celjski upraviteljski odbor je imel 9. novembra svojo drugo sejo. Razpravljalo se je tudi o mesnih cenah. Sklenilo se je znižati govedino od 56 na 54 K l. vrste, teletino pa od 64 na 62 kron. — Nadalje, da se tekom tega tedna vrši v mestni klavnici poskusno klanje. Zadruga mesarjev je povabila člane aprovizacijskega odbora, da se udeležijo nakupa živine v Laškem. V mesnici se bodo potem sami prepirali, kako je razmerje med nakupno in prodajno ceno in tudi ugotovili, če odgovarjajo sedanje cene dopustnemu čistemu dobičku. — V Celju je še mnogo mesarjev v žužmarjev, ki nakupujejo živino od prekupčevalcev, kar seveda tudi podražuje meso.

Srebrno poroko sta 12. t. m. obhajala celjski zlatar, pasar in optik gosp. Konrad Kager s svojo soprogo gospo Ano Kager.

Celje.

Mestni magistrat objavlja, da bo vsem onim strankam, pri katerih se bo ugotovilo, da uporabljajo večje žarnice, kakor jih imajo prijavljene, in ki plačujejo tok pavšalno, istega takoj ukinil.

»Cillier Zeitung« priobčuje v eni zadnjih številki dopis iz Laškega, v katerem trdi, da je bila občina sv. Krištof oškodovana za 5000 dinarjev, ker je bil na dražbi oddan lov odvnetku in županu dr. Rožu za 7000 Din, dočim je na dražbi ponujal zanj g. Drechsler 12 tisoč dinarjev. Obenem trdi omenjeni list, da se g. dr. Rož tudi ni držal roka za plačanje najemnine. Na te očitke je dr. Rož, kakor je objavil v »Novi dobi« in »Jutru«, vložil tožbo proti »Cillier Zeitung«, ki pa trdi, da ima za svoje trditve dokaze v rokah. Radovedni smo na izid te zanimive pravde, ker vendar ne gre, da bi se iz kakršnihkoli interesov oškodovalo občino za 5000 dinarjev.

Mestna občina celjska bo oddala dne 16. t. m. potom javne dražbe v zakup Kumrovo posetvo na hribu Tovst pri Celju. To posetvo je imelo doslej v zakup nemško lovsko društvo »Einigkeit«. Ob preobratu je nemški občinski svet celjski v tisti svoji znameniti zadnji seji, v kateri so se take pogodbe v korist Nemcev podaljšale kar v večnost, tudi to zakupno pogodbo podaljšal kar za 20 let. Na podlagi sklepa sedanega občinskega odbora celjskega pa je pokrajinska uprava za Slovenijo tudi to pogodbo razveljavila. Želeti je, da pride to posetvo v slovenske roke.

Občina okolica Celje razpisuje službo pomožnega uradnika. Pr. šnje je vložiti pri županstvu občine do 30. novembra 1922.

Celjski upraviteljski odbor je imel 9. novembra svojo drugo sejo. Razpravljalo se je tudi o mesnih cenah. Sklenilo se je znižati govedino od 56 na 54 K l. vrste, teletino pa od 64 na 62 kron. — Nadalje, da se tekom tega tedna vrši v mestni klavnici poskusno klanje. Zadruga mesarjev je povabila člane aprovizacijskega odbora, da se udeležijo nakupa živine v Laškem. V mesnici se bodo potem sami prepirali, kako je razmerje med nakupno in prodajno ceno in tudi ugotovili, če odgovarjajo sedanje cene dopustnemu čistemu dobičku. — V Celju je še mnogo mesarjev v žužmarjev, ki nakupujejo živino od prekupčevalcev, kar seveda tudi podražuje meso.

Srebrno poroko sta 12. t. m. obhajala celjski zlatar, pasar in optik gosp. Konrad Kager s svojo soprogo gospo Ano Kager.

Pokrajina.

Škofja Loka. Narodna Čitalnica v Škofji Loki slavi letos 60 letnico svojega obstoja. V proslavo tega pomembnega dogodka se vrši v nedeljo 19. novembra ob pol 11. uri slavnosten občini zbor »Čitalnice« v Sokolskem domu, zvečer pa istotam predstava stare čitalniške veseloligre: »Županova Micika«. Po igri prosta zabava. — K temu slavlju vabimo tem potom vsa sorodna društva, posebno »Čitalnice« in bivše društvenike škofojške »Čitalnice«. — Eventuelna priglasila za obed in prenočišče naj se pošljejo na odbor »Nar. Čitalnice«.

Sokolstvo.

Sokol I. pozivlja članstvo, da se udeleži pogreba br. Miško Reichera v kroju. Pogreb se vrši danes, v torek 14. t. m. ob 4. uri pop. z Marijinega trga št. 3. Zbirališče: Trg Tabor 3 ob pol 4. uri popoldne. Zdravo!

Vsem bratom in sestram. Vzlic jasni resoluciji »Sokolstvo in politika«, ki je bila sprejeta na glavni skupščini Jugoslovanskega Sokolskega Saveza v Zagrebu, se ponavljajo slučaj, da se vmešava Sokolstvo v dnevne politične boje. Z ozirom na to ponovno opozarjamo vse brate in sestre na to resolucijo ter jih pozivljamo, da se strogo drže njenih predpisov. Izločite politiko posebno v sedanjih volilnih bojih iz Sokolstva. Starešinstvo hode proti vsakemu članu, ki ne bi upošteval naših načel in ponovnih sklepov najvišjih instanc, uvedlo disciplinarno preiskavo ter ga izločilo iz sokolskih vrst. Sokolska organizacija kot vsenarodna organizacija mora odločno čuvati svoja načela, in dolžnost vseh članov je, da vsak najmanjši pozkus zanesti politične boje v naše vrste, odločno odklonijo. Starešinstvo JSS.

Iz starešinstva Saveza. Na seji starešinstva dne 6. t. m. se je konstituiralo starešinstvo sledeče: starosta dr. Vladimir Ravnhart, I. podstarosta dr. Lazar Car, II. podstarosta Gjuro Paunković, III. podstarosta Engelbert Gangl, I. tajnik dr. Riko Fux, II. tajnik Ivan Bajželj, blagajnik Bogomil Kajželj, statistični odsek: Veri Švajgar, organizacijski in manjšinski odsek: Franc Šlajpah, prosvetni odsek dr. Murnik, dr. Hadži in Engelbert Gangl, gospodarski odsek: Dev in Turk, Jugoslovanska Sokolska Matica: Kostnapfel, arhiv: Marolt in Trdinova, zdravilstvo: dr. Matija Ambrožič. — T. O. načelnik: dr. Viktor Murnik, I. namestnik Miroslav Amrožič, II. namestnik Miroslav Vojnovič, III. namestnik Branko Palčič. Urednik Sokolskega Glasnika za l. 1923 Miroslav Amrožič.

Gospodarski odsek Sokola v Ljubljani vabi člane širšega odseka k važni in nujni seji v četrtek 16. t. m. ob 8. uri zvečer v društveni sobi v Narodnem domu.

Sokolsko društvo v Ljubljani (Narodni dom) priredi za svoje, zlasti po vojni vstopivše članstvo obvezno sokolsko šolo. Ciklus predavanj iz zgodovine in organizacije Sokolstva in telesnih vaj, o sokolski ideji in dr. naj vsakemu obiskovalcu razjasni pojme o temeljih, na katerih je zgrajena mogočnastavba sokolske organizacije. — Prvo predavanje: O ustanoviteli Sokola Jindrichu Fagnerju in dr. Miroslav Tyršu bo ob 57 letnici smrti prvega sokolskega staroste v torek 14. t. m. ob 8. uri zvečer na galeriji telovadnice v Narodnem domu. Zdravo! — Prednjači zbor.

Gledališče in glasba.

Koncert »Lisinskega«, ki se je vršil v nedeljo, je smatrati za glasbeni dogodek prve vrste. Izvajali so ciklus zborov dr. Božidarja Širole na tekst iz hrvaške renesančne in baročne poezije. Iz neizmernega zaklada narodnega pesništva je ustvaril skladatelj pestro niz pesmi, ki so silna enota, razodevana v velikem notranjem občutju, ki zveni kot mogočno orkestralno slikanje narodnega življenja. Ribarenje in ribiči, čudovite ljubavne pesmi iz srednjega veka, »pjesni od kola« Djore Držića i. dr. tvorijo kot novo razodetje našega glasbenega ustvarjanja vsebinsko teh s temno silo in v povsem s čisto novim izrazom komponiranih del. »Lisinski« je popolnoma prodrl z neodoljivo močjo svojega izredno muzikalnega pevskega materijala in pod ognjevitim, globoko zajemačim dirigentom Krešimiru Baranovičem in je pomenil moralni uspeh večera za izvajajoče. Teh 69 pevcev in pevki je bila ena sama zlitina, en sam zamah, en vzdih in ena volja. Izredno močni in odlični so tenorji, zbor pa šteje v svoji sredi tudi zmajuglelike soprane, mehke alte in decentne, prožne base. Nastop zbora je vzbudil viharje navdušenja in publika se je zavedala (in to ji bodi na čast povedano), da ima najboljši, pri iskanju po popolnosti najsmelejši zbor pred seboj. Poklonjena sta bila »Lisinskemu« dva venca, Zveza pevskih zborov in zastopniki »Glasbene Matic« pa so se udeležili sprejema in pri prijateljskem sestanku po koncertu so se na prisrčen

način izmenjavali medsebojni izrazi priznanja in spoštovanja. Iz srca si želimo prav kmalu zopet slišati ta najodličnejši naš jugoslovanski zbor v svoji sredi. O koncertu še poročamo podrobneje.

Drugo gostovanje gospe Ade Poljakove. Na splošno željo občinstva bogostovala znamenita pevka gospa Ada Poljakova drugič v našem opernem gledališču v četrtek, dne 16. t. m. Pella bo kakor zadnjič naslovno vlogo v operi »Madame Butterfly«. Predstava se vrši za izven. Nadaljni operni repertoar se spremeni v toliko, da se vprižori v soboto, dne 18. t. m. opera »Carmen« za red E in v torek, dne 21. t. m. opera »Tajnost« za red D.

Dr. Josip Cerin priredi s svojim orkestrom v pondeljek, dne 20. t. m. v veliki dvorani hotela Union svoj I. simfonični koncert v tekoči zimski sezoni z zelo zanimivim sporedom. Natančnejši spored javimo jutri. Vstopnice za ta koncert pa se bodo prodajale od srede 15. t. m. dalje v trgovini Glasbene Matic na Kongresnem trgu (poslopje Filharmoničnega društva).

Književnost in umetnost.

Izšla je »Lepa Vida«, književno-umetniška revija s sledečo vsebino: H. Hebat: Srce je trudno, bolno...; P. Vodnik: Vkljena ljubez; S. Kosovel: Ples v rdečem; S. Kosovel: Pol-dansko tiho uro; VI. Premru: Na bazaltne tlaku; P. Onič: Mimo stebra jetičnih; B. Stante: Moje kraljestvo ni od tega sveta; A. Vodnik: Jeca vesolstva; Alf. Gspan: Mati, Jutro, Rudar; VI. Sterletova: Otroci; Zapiski: J. Vidmar: Naša drama.

Bernhard Kellermann, Tunel. Roman. Poslovenil Narte Velikonja. Ljubljana 1922. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Cena broš. 28 din., vez. 36 din. Pozdravljamo z veseljem prevod tega romana, ki je svoj čas vzbujal silno senzacijo. Kellermann opisuje v tem romanu velikansko delo inženjerja Mac Alana, podmorski predor, ki veže Ameriko z Evropo. Defanje je vseskozi silno napeto in nikomur ne bo žal, ako prebije par ur ob čitvu tega svetovnega dela trajne literarne vrednosti. — K delu se še povrnemo.

Društvene vesti.

J. A. D. »Triglav« v Ljubljani. Na I. rednem občnem zboru v soboto, dne 28. oktobra 1922 izvoljeni obor se je na svoji prvi seji konstituiral sledeče: predsednik Mejak Ervin, cand. iur.; podpredsednik Roš Mirko, cand. iur.; tajnik Razboršek Ivan, cand. iur.; blagajnik Erhartič Ivo, stud. tech.; knjižničar Mojzer Anton, cand. iur.; gospodar Skalicki Zdenko, stud. tech.; arhivar Rus Vilko, stud. phil.; odb. namestnik Lah Jože, cand. ing. Revizorja: Hočvar Mirko, cand. iur. in Vrbič Pavel, cand. ing. — Razsodišče: Pureber Emil, cand. iur.; Grmovšek Srečko, cand. iur.; Čok Bernard, stud. med.; Majaron Nand, stud. iur.; Čermak Fran, cand. iur.

Društvo stanovanjskih najemnikov za Slovenijo opozarja, da se vrši prihodnja javna odborova seja v sredo, dne 15. novembra 1922 ob 20. uri v veliki dvorani Mestnega doma. Društva pisarna daje članom dnevno od 18. do 20. ure informacije Sv. Petra cesta št. 12, pritrlično, desno.

Sport in turistika.

Jugoslovanski zimskosportski Savez naznanja gg. smučarjem in sankarjem, da se bodo sprejemale naročbe za smučarski krog samo še v pondeljek in v torek 13. in 14. t. m. od 14. do 18. popoldne v pisarni sportne zveze (Narodni dom), kjer so na ogled tudi vzorci in cene suknja. Blaga se bo naročilo samo toliko krojev, kolikor bo za nje priglasencev. — Jugoslovanski zimskosportni Savez.

Virija: Primorje 4: 2 (2: 0).

E. Adamič:

16 jugoslovanskih narodnih pesmi

II. del (mešani zbori)

Je izšel

in se dobiva

V Zvezni knjigarni, Ljubljana

Marijin trg 8.

Cena Din 12.—.

Pletene jopice

rokavice, nogavice

po najnižjih cenah pri:

A. Sinkovic nasl. R. Soss,

Ljubljana, Mestni trg 19.

Tajinstveni morilec deklet.

(Nadaljevanje.)

»No, radoveden sem, če bom dobil lepo službo. Storim prav gotovo vse, da zadovoljim svojega bodočega kapitana. Elegantni mladi gospod gotovo ne bo, ker ima za pomorščaka preveč nežne roke. Toda prokleto lep mož je, eden tistih, v katere se zaljubijo dekleta na prvi pogled. Oči ima, kot žareče ogelje. Kdo pač je? Za kakega pristaniškega agenta mi zgleda preveč gospodski. Gotovo je kak velik gospod, morda posestnik kake ladje, kdo ve? Sicer je pa poglavitna stvar, da dobim svoje krmarsko mesto. Prokleto mnogo si bom lahko prihranil. Nekaj let samo, potem imam toliko skupaj, da si bom sam lahko kupil majhno ladjico in potem bom sam kapitan...«

Prekinil je svoj samogovor, ker je zaslišal bližajoče se korake. Takoj nato se je iz megle pokazala visoka postava. Mornar se je odkril, ker pred njim je stal lep mladi mož, ki ga je nagovoril v krčmi »Pri veselem Jakobu«.

»Tako je prav! Jaz ljubim točnost,« je dejal došlec. »Sledite mi; kraj, kjer se bova nadalje pogovorila, leži čisto blizu.«

Krmar je takoj sledil nepoznancu, ki je po nekaj korakih potrkal na majhno, revno zgradajočo hišo. Na tri, v posebnem taktu dane udarce, so se vrata takoj odprla.

»Pojdite!« je kratko dejal tujec.

Tom mu je sledil v medlo razsvetljeno vežo, nakar so se vrata zopet zaprla. Nehote se je ozrl naokoli, toda nikjer ni zagledal nobenega človeškega bitja.

»To je pa čudno!« si je mislil. »Zgleda, kot da sem zašel v kako čarovniško gnezdo.«

Dalje ni utegnil razpredati svoje misli, ker v tem trenutku je odprl maskiranec neka vrata in močna svetloba mu je za trenutek vzela skoro vid. Tom se ni drgnil stopiti naprej, ker pred njim se je odprl čudežen svet: Soba, tako krasno opremljena, kot je še nikdar ni videl v svojem življenju. Seveda bi ta prostor, ki je bil opremljen naravnost s pravilno razpisnostjo, osupnil še koga drugega, kot ubogega krmarja. — Povsod so

stali z dragocenimi preprogami pregrnjeni divani. Na stenah je viselo dragoceno orožje in krasne zavese so zapirale vhode k sosednim sobam. Zlate, čudno oblikovane posode so stale na krasno izrezljanih podstavah in opojen vonj je napolnjeval bleščeči se prostor. Vse to je silno prevzelo mladega pomorščaka.

Tujec je zapazil začudenje svojega gosta. Bežen smehljaj je zaigral na njegovih ustnicah in že je bil njegov obraz zopet kot izklesan iz marmorja. Pokazal je na sedež, se vsedel sam na divan in začel z mirnim glasom:

»Kakor sem zvedel, ste o vsem, o čemer sem govoril z vami, molčali — celo lepi krčmarjevi hčerki niste kljub njenim gorečim prošnjam ničesar izdali. To mi dopade!«

»Gospod,« je jecljal Tom, »gospod, odkod veste...«

»Jaz vem vse!« ga je prekinil neznanec. »Sicer me pa nazivajte kapitan. Sicer nisem nikak pomorščak, kot vi, toda nekaj od pomorstva pa le razumem in ker sem sam zgradil ladjo, ji hočem tudi poveljevati!«

Tom je hotel izveči svoja spričevala.

»Kar pustite!« je odignil maskiranec. »Vem, da ste dober krmar, ki ne pije več, kot je zdravo za dobrega pomorščaka. Vi ste torej mož, ki bi bil poraben za krmarenje moje ladje. Toda predno vam jo pokažem, vam moram naznaniti svoje pogoje. Ali veste, kaj je inženir?«

»Gospod, malo se mi zdi, kaj naj bo. To je študiral človek, ki sestavlja stroje.«

»No, tako nekako. Torej tak inženir sem jaz, samo da sem se bavil z graditvijo ladij. In posrečilo se mi je zgraditi tako ladjo, kot je še nikdar niste videli. — No, in sedaj poslušajte. Povedal sem vam že, da sem pripravljen vzeti vas v svojo službo in postanete lahko krmar na moji ladji. Če boste zvesto vršili svojo službo in o vsem popolnoma molčali, mi na koncu vaše službene dobe ne bo žal za nekaj sto funtov posebne nagrade. Če pa zveš, da ste izdali samo z besedico moje tajnosti, potem ste živeli zadnji dan. Moja roka daleč seže. Ste me razumeli?«

Toma je pri teh besedah mrzlo spreletelo, toda trenil ni niti z očesom.

»Gospod kapitan, v meni se ne boste prevarali!« je dejal resno in svečano.

Tajinstveni mož je samo priklimal.

»Imeli boste dovolj prostega časa. Če bi vas kdo vprašal, kaj da počenjate, recite, da ste dobili mesto na kakšni premovalni ladji. To bo opravičilo vaše pogoste obiske pristaniških gostilen. Le z denarjem ne smete preveč razmetavati, ker bi to lahko zbudilo sum; sicer sem pa zvedel, da ste varčen mož.«

Tom je pritrdil pokimal. Maskiranec se je sedaj dvignil s svojega sedeža.

»Pojdimo, pokažem vam svojo ladjo.«

Mladi pomorščak se je sicer začudil, da naj si ponoči ogleda svojo novo ladjo, toda sledil je brez ugovora svojemu novemu gospodarju. Ta je stopil v hišno vežo in pritisnil na skrit gumb. Takoj se je pokazala v navidezno trdni steni majhna odprtina. Medlo razsvetljene stopnice so vodile v globino.

Tom ni imel časa za razmišljanje. Sledil je neznanecu po stopnicah, ki so se končale pred novo steno. Zopet je tajinstveni mož pritisnil na skrit gumb ter nato potrkal na isti način kot poprej na hišna vrata. Zopet se je tiho pokazala v steni odprtina in obadva sta stopila v velik obokan prostor, v katerem se je blisketala vodna gladina. Tom je mislil, da se mu sanja in je obstal, kot ukopan.

»Ali ne poznate več Themse?« je dejal Jak smehljaje. »Ta voda spada k našemu londonskemu veletoču.«

Strme se je oziral mladi pomorščak na okoli in zopet se je brezmejno začudil. Samo nekaj korakov od njega je plavala na vodi velika črna stvar, ki je gledala samo nekaj čevljev iz vode in ki je bila podobna velikanskemu kitu.

»Kaj — pa — je — to?« je vprašal strme.

»To je moja ladja, Tom,« je odgovoril tajinstveni mož s masko.

Tom je mislil, da ni prav slišal.

(Dalje prih.)

MALI OGLASI

PRODAJA:

SALONSKO SUKNJO s te-
lovnikom za ceno K 2800.—
Polzve se: Jakob Smerajc,
Opekarska cesta 31. 811

POSESTVO z 3 njivami
in sadovnjakom. Natanč-
neje se polzve Vrbje št. 26
pri Zalcu. 810

PRITLIČNO HISO s hle-
vom, veliko drvarnico in
malim vrtom. Gaberje št.
105 pri Celju. 809

UMETNI VALJČNI MLIN,
z nekaj posestvi na zelo
prometnem kraju, 5 minut
oddaljen od kolodvora na
stalni vodi do 60 HP v naj-
boljšem stanju. — Naslov
pri upravi lista. 802

SLUŽBE:
PRODAJALKA za takoj se
išče. Kje pove uprava lista.
808

GOSPODIČNA iz ugledne
rodne želi mesta prodajal-
ke ali blaginčarke. Ima
več let pisarniške prakse.
Ponudbe prosil pod »Marli-
va in zanesljiva« na upravo
lista. 756

RAZNO:
**KATERA LEPA, INTELI-
GENTNA GOSPODIČNA**
bi bila pripravljena stopi-
ti z menoj v prijateljsko
zvezo. Vzrok: Sprememba
mišljenja pismenim potom
in skupno krajanje časa

potom gledališča itd. Pi-
sma pod »F. T.« na anon-
ni zavod Drago Beseljak,
Ljubljana, Sodna 5. 807

ISČE SE KOMPANJON k
mesa ski in prekajevalski
obrti, izurjen v tej stroki s
kapitalom 40.000 do 50.000
kron. Obrt je na promet-
nem kraju in dunajsko ure-
jena. — Naslov pove upra-
va. 798

DRVA oddaja vsako mno-
žino. Rezanj drv z motor-
nim obratom. Ludvik Iler-
šič, na Friškovicu za prej.
belg. vojašnico 671

GOSTILNO pri kateri bi
se lahko izvrševala tudi
mesarska obrt, vzamev in
Ljubljani ali blizu mesta
tako v najem pod zelo
ugodnimi pogoji. Naslov v
upravi lista pod »Gostilna«.

SUKNO
za promenadne in športne
obleke v bogati izbiri
A. & E. Skaberne
Ljubljana, Mestni trg št. 10.

I. Stjepušin
Sisak
najbolje
tambure, žice,
partiture
i ostale
potrebštine
za vsa glaz-
bala.

AUTO
Bencin. — Pneumatika
Olje. — Vsa popravila
Mast. — In vožnje. —
Le prvovrstno blago in
delo po solid cenah nudi
Jugo-Auto d. z o. z.
v Ljubljani.

Novosti!
za damske plašče
v veliki izbiri.
A. & E. Skaberne, Ljubljana
Mestni trg 10.

ZAHVALA.
Ob priliki bridke izgube našega nepozabnega soproga in
očeta, gospoda
ANTON LUCKMANNA
uradnika Kranjske ind. družbe
se je nam izkazalo toliko sočutja, da se ne moremo zahvaliti
posameznim, ter izrekamo tem potom našo najprisknejšo
zahvalo vsem onim, ki so dragega pokojnika spremlili na zad-
nji poti in vsem darovalcem prekrasnih vencev.
Zlasti se zahvaljujemo preč. duhovščini, ravnateljstvu,
uradništvu in delavstvu Kr. ind. družbe, tovarniški požarni
brambi za častno stražo in spremstvo, gasilnim društvom Je-
senice, Koroškabela in Javornik, Hrušica, Zabreznica, Bled
itd. itd., godbama kat. del. društva in kovinarjem, ter pevskim
društvom Sava za genljive žalostinke, lovskim in planinskim
društvom. knapom in invalidnemu odseku ter društvu delo-
vočij, in v prvi vrsti poštvovalnemu tovarniškemu zdravniku
za njegovo pomoč ob bolezni.
Jesenice, dne 9. novembra 1922.
PAV A LUCKMANN in otroci.

Zahvala.
Prisrčno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prija-
teljem in znancem za mnogobrojne izraze sožalja in izka-
zano čast na zadnji poti našega dragega pokojnika, gospoda
Štefana Derganc
trgovca in posestnika.
V Ljubljani, Semiču, 13. novembra 1922.
Zalujoči ostali.

Najstarejša špedicijska tvrdka v Sloveniji
R. RANZINGER
Ljubljana špedicijska pisarna Jesenice
Podjetje za prevažanje blaga južne železnice. Brzovozni in tovarni nabiralni pro-
met iz Avstrije in v Avstrijo, Zaccarinjenje. Podjetje za prevažanje pohištva
Skladišče s posebnimi zaprtimi kabinami za pohištvo.
Brzjav: Ranzinger. Interurban telefon 60

Zahtevajte
„MEDICINAL KONJAK“
z znamko „Alko-modri križec“
in najfinejše krem-likere
„ALRO“ Ljubljana - Kolizej.

O vrtnike, zapestnice
srajce, batist-bluze,
kakor druge pral-
ne obleke, pere in
svetlolikatovarna
J. Reich, Ljubljana.
Sprejemališče:
Šelenburgova ul. 5.
Podružnice:
Maribor, Zagreb, Ko-
čevje, Novo mesto.

Za Miklavža!
Najcenejše in najhvalejše
darilo našim malim je:
MOJ ZVERINJAK
knjiga s 45 slikami in k tem
spadajočim besedilom, za po-
uk in kratek čas K 20.—
MOJI LJUBCKI
živalske slike za naše malčke
na trdem močno vezanem
kartonu K 32.—
MLADI SLIKAR
10 tiskanih predlog za po-
barvanje z akvarel-barvami
ali pastel-barvami K 12.—
ČRNI PETER
staroznana, vesela družabna
igra za zimske večere. 1 igra
K 12.—
Vse se dobi v
Zvezni knjigarni
v Ljubljani, Marijin trg 8.

Pozor! Pozor!
Ne zamudite ugodne prilike, ogledajte si cene!
Prodaj po znatno znižanih cenah vseh vrst
manufakturno blago, dokler traja zaloga.
Ivan Kos, Ljubljana, VII. Šiška.

KOSTANJEV LES
vagonske množine
kupi
Ljubljana J. Pogačnik, Dalmatinova 1.

Gostilno
pri kateri bi se lahko izvrševala tudi
mesarska obrt
vzemem v Ljubljani ali bližnji okolici
tako v najem pod zelo ugodnimi
pogoji. — Naslov v upravi lista pod
„GOSTILNA“

Jamski les
kupi
premogokop Ključarovi pri Ormožu.

50 vagonov GRAMOZA
za posipanje ceste kupi premogokop Ključarovi
pri Ormožu. V ponudbi se naj navede cena
naloženo v vagon, in nakladalna postaja.

Premogokop sprejme za prevoz
premoga za tovarni 5 tonski avto
izvežbanega, zanesljivega
šoferja.
Pismene ponudbe z navedbo dosedanjega službo-
vanja in zahtevu plače na poštni predal 74 v
Ljubljani pod „Šofer.“ Nastop službe takoj ali
1. decembra t. l.

ovijalni in časopisni papir
iz raznih letakov in
tiskovin v raznih
formatih prodaja
večjo množino
Uprava „Jugoslavije“
LJUBLJANA, MARIJIN TRG št. 8.
Cena kg 5.— Din.

Izvežbane RUDARJE
učne kopače in pomožne delavce sprejme
premogokop Ključarovi pri Ormožu.

vsaki čas po
najnižjih cenah
pri
Perje E. Vajda
Izvoz divjačine in perutnine
ČAKOVEC, Medjimurje
(Jugoslavija.)
Brzjav: Vajda, Čakovec. — Telef. 59.

Franc Rožanc strojno
mizarstvo
v Predvoru nad Kranjem se priporoča
za vsa v to
stroko spadajoča dela. Izdelujejo se tudi umetni
mlinski izdelki.